

Зәһрәб БАХШӘЛИЈЕВ

АЗӘРБАЈЧАН КИТАБХАНА ИШИНИН ИНКИШАФЫ АССОСИАСИЈАСЫ БЕЈНӘЛХАЛГ ТӘШКИЛАТЫН - ИФЛА-НЫН ҮЗВҮДҮР

Азәрбајчан Китабхана Ишинин Инкишафы Ассоциациясы бејнахалг пешәкар тәшкилата үзв олмуш вә илк дәфә олараг онун сәләһијәтли нүмајәндә һејәти ИФЛА-нын Баш Конфрансында иштирак етмишдир.

Азәрбајчан Республикасы XX әсрин сонунда өз мүстәғиллијини бәрпа етдикдән сонра чәмијәт һејәтинын бүтүн фәалијәт сәһәләриндә баш вермиш көктү дәјишликләр вә јениләшмә далғасы, нәһајәт ки, өзүнүн мұһафизәкарлығы илә башгаларындан даһа чох сечилән китабхана ичтимаијәтинә дә чатмыш вә ону һәрәкәтә кәтирмишдир. Шүбһәсиз, республика китабхана ичтимаијәтинин сон 10 илдә чәмијәтдә кедән јениләшмә вә демократикләшмә просесиндән кәнарда галмасы мүмкүн дејилди вә бу, китабхана ишинин даһа ағыр вәзијәтә дүшмәсинә сәбәб оларды. Нәтичә е'тибарилә бүтүн бунлар Азәрбајчан халғынын узун тарихи бир дөврлә гәзәндиғы гијмәтли интеллектуал мүлкәијәти топлајыб мұһафизә едән вә нәсилдән-нәслә чатдыран китабханаларын мәһвинә кәтириб чыхара биләрди.

Бу тәһтүкәни көрән вә дәрк едән Азәрбајчан китабхана ичтимаијәтинин габагчылы зиялы нүмајәндәләри јаранмыш јени шәраитдә китабхана ишинин инкишаф истигамәтинин дүзкүн мүәјјәнләшдирәлмәси вә онун чәмијәтдә кедән ичтимаи-сијаси јаниләшмә просесиндән кәнарда галмасы үчүн јоллар ахтарыр, бу мәғәдлә ардычыл олмаса да, башга өлкәләрдә олдуғу кими өзләринин пешәкар бирлијини јаратмағ үчүн тәшәббүсләр кәстәридиләр.

Азәрбајчан Китабханачылар Чәмијәти јаратмағ истигамәтиндә Бакы Дөвләт Университети китабханашунаслыг кафедрасынын мүдирин, профессор А.А.Халәфовун тәшәббүсүнү гејд етмәк олар. Белә ки, 1990-чы илдә Азәрбајчанда илк дәфә олараг онун башчылығы илә Азәрбајчан Китабханачылар Чәмијәтинин јарәдълмәси үчүн тәшәббүс групу јарәдълмәш вә кәләчәк бирлијин Низамнамә лајиһәси "Мәдәни-маариф ишлери" журналында (1990. - N3) дәрч олунмушду. Лакин бир чох сәбәбләрдән бу тәшәббүс баш тутмамшы, ејни заманда Низамнамә лајиһәсинин бир сыра мұһафизәкар мүдәәләри да кениш китабхана ичтимаијәти тәрәфиндән шәбул едилмишди.

Бундан сонра 1999-чу илә гәдәр демәк олар ки, тәк-тәк мүәссисәләр вә китабхана нүмајәндәләри тәрәфиндән ара-сыра китабханачылар бирлијинин јарәдълмәси һагъында сөһбәтләр кетсә дә, лакин һеч бир конкрет иш көрүлмәмишдир.

Белә бир вәзијәти гәбул едә билмәјән вә Азәрбајчан китабхана ишинин инкишаф просесиндән илдән-илә даһа чох кери галдығыны дәрк едән бир груп китабханачы мүтәхәссис (досент З.Бахшәлијев БДУ-нун китабханачылыг факултәсинин деканы, досент Х.Исмајылов, китабханачылыг вә нәшријат ишлери кафедрасынын мүдирин, профессор Б.Аллаһвердијев, декан муавинин, досент Н.Исмајылов, АБШ-ын Азәрбајчандакы сәфирлији нәздиндәки Информасија Мәркәзинин директору М.Нәзәрова, М.Ф.Ахундов адына Дөвләт Китабханасынын директор муавинин М.Һачыјева, Азәрбајчан Сәһијә Назирлији тибб елми информасија шә'бәсинин мүдирин Р.Пирвердијева, Бакы шәһәри Хәтәи район МКС-ин директору О.Гулијев, Республика Елми Техники Китабханасынын шә'бә мүдирин А.Оручова, Хәзәр Университети Академик Китабханасынын директору Ш.Худидјева) тәшәббүс групу јарәдәраг 1999-чу ил февралын 17-дә Ч.Сорос фондунун Азәрбајчандакы Ачыг Чәмијәт Институтунун бинасында илк ичласыны кечирдиләр. Илк ичласда Азәрбајчан Китабхана Ишинин Инкишафы Ассоциациясынын тәшкити мәсәләси вә онун низамнамә лајиһәси музакирә едилди. Һәмин ичласда республика Әдлијә Назирлијинин гејдәләтиндән кечмәк үчүн ләзими сәһәдләрин топланмасы вә тәғдим олунмасы ишлери досент З.Бахшәлијевә һәвалә едилди.

Хүсуси олараг гејд етмәк ләзымдыр ки, јарәдәлачәг ассоциациянын Низамнамә лајиһәсинин ишләнмәсиндә БДУ-нун китабханашунаслыг кафедрасынын досентин Р.Казымовун бәјүк хидмәти олмушдур. Һәмчинин ассоциациянын јарәдълмәсинин тәшәббүс групуна Ч.Сорос фондунун Бакыдакы Ачыг Чәмијәт Институтунун директору Д.Стаббе, институтун китабхана ишлери програмларынын алағәләндиричиси Н.Бейбудова вә сонракы дөврлә Л.Һачыбәјова чох јахындан көмәклик едиләр.

Беләликлә, бүтүн ләзими сәһәдләр һазырланараг республика Әдлијә Назирлијинин гејдәләти шә'бәсинә верилдикдән сонра һәмин ил мар ајынын 19-да Назирлијин коллежија ичласында ассоциациянын гејдәләти мәсәләсинә бахылды. Бу заман мә'лум олмушду ки, профессор А.Халәфовун рәһбәрлији илә дикәр бир тәшәббүс групу да Азәрбајчан Китабханачылар Чәмијәтинин јарәдълмәси һагъында мувафиг сәһәдләри Әдлијә Назирлијинә тәғдим етмишдир. Ејни вахтда ики пешәкар бирлијин гејдәләти алынмасы үчүн назирлијә тәғдим едилмиш сәһәдләр коллежија үзвләри тәрәфиндән бирмә'налы гаршыланмады. Лакин коллежија ичласында иштирак едән Азәрбајчан Китабханачылар Чәмијәтинин тәмсилчиси профессор А.Халәфов вә Азәрбајчан Китабхана Ишинин Инкишафы Ассоциациясынын тәмсилчиси досент З.Бахшәлијев тәрәфиндән верилән изаһатдан сонра алынды ки, биринчи чәмијәт илкин олараг гејдә алынсын, икинчинин гејдәләти алынмасы мәсәләси нә исә низамнамәдә вә тәшәббүс групунун тәркибиндә олан бә'зи ујғун

сузлулар дүзәлдиликлән сонра бахылсын.

Назирлијин гејд етдији бүтүн ујгунсузлулар тәшәббүс группунун 22 апрел 1999-чу ил тарихли нөвбәти ичласында музакирә едилмиш, дүзәлдишиш вә лазьми сәнәдләр гејдијат шө'бәсинә тәгдим едилмишдир. 2 ијун 1999-чу ил тарихиндә Азәрбајчан Китабхана Ишинин Инкишафы Ассосиасијасынын әривәсинә јенидән республика Әдлијә Назирлијинин коллекија ичласында бахылмиш вә о, гејдә алынмишдир. Гејдә алынмишдан сонра ассосиасија ијун ајынын икинчи јарысында идарә геј'әтинин илк ичласыны кечирмишдир. Ичласда Азәрбајчан Китабхана Ишинин Инкишафы Ассосиасијасынын илк үмүреспублика конфрансына гәдәрки дөврлә онун ишинә рәһбәрлик етмәк үчүн низамнамәјә ујгун олараг идарә геј'әти ачыг сәсвермә јолу илә ассосиасијасынын президентини вә витсе-президентини сечмишдир. Ассосиасијанын илк президенти досент Х.Исмајылов, витсе президенти М.Нәзәрова сечилмишдир. Ичласда һәмчинин ассосиасијанын јахын кәләчәк үчүн иш планы мүәјјәнләшдәрәлмиш вә бир сыра тәшкилати, чари мәсәләләр музакирә едилмишдир.

Беләтиклә, узун илләр һеч бир пешәкар ичтимаи бирлији олмајан 30 минтик Азәрбајчан Китабхана ичтимаијәтинин XX әсрин сонунда бирдән-бирә ики мүстәгил ичтимаи бирлији јарадылды ки, бу да чәмијәтлә кәдән кәклү дәјишикликләрин тәләбләринә ујгун олараг китабхана ишинин јахын кәләчәклә јени мүстәвијә чыхачағына тә'минат јаратмишдир. Белә ки, һәп ики ичтимаи бирлијин гаршысына гојдуғу әсас мәгсәд вә вәзифәләр Азәрбајчанда китабхана ишинин стандартлары сәвијәсиндә гурулмасына, китабхана ишинин демократикләшдиримәсинә, онларын мадди-техники базасынын мөһкәмләндирилмәсинә, дунја китабханачылыг бирликләринә интеграсија олунмасына, китабханачыларын пешә нүфузунун јүксәдилмәсинә вә с. наил олунмасыдыр. Азәрбајчан Китабхана Инкишафы Ассосиасијасынын (АКИИА) Низамнамәсиндә гејд едилир ки, гејри дөвләт-тәшкилаты кими онун әсас мәгсәди Азәрбајчанда китабхана иши тәшкилатинин демократик чәмијәт гуручулуғу принципләринә ујгунлашдырылмасына наил олмаг, бејналхалг алагаләрин јарадылмасында, китабхана ишинин һүтуги базасынын формалашмасында вә дикәр ишләрдә фәал иштирак етмәклир.

Демәк олар ки, артыг гыса дөвр әрзиндә АКИИА гаршыја гојдуғу вәзифәләри алдым-алдым һәјата кечирмәјә башламишдир. Һәлә өзүнүн формалашма дөврунү јашајан кәнч ичтимаи бирлијин һазырда 200-ә гәдәр фәрди вә коллектив үзвү вардыр. О, артыг дунјанын ән пешәкар ичтимаи бирлији олан АБШ Китабханачылар Ассосиасијасы илә гаршылыгы алағә јаратмиш вә 1999-чу илин сентјабр ајында Азәрбајчан Ачыг Чәмијәт Институтунун (АЧИ) ајырдыгы грант әсасында АБШ вә Азәрбајчан Китабханачылыг ассосиасијаларынын "Авропа" отелиндә илк дөфә олараг республика китабханачылары үчүн үч күнлүк семинары тәшкил едилмишдир.

АКИИА-нын президенти Х.Исмајылов вә ајры-ајры үзвләр Курчуганлы пајтахты Тибилиси дә, Русија Федерасијасынын пајтахты Моск-

ва да вә б. шәһәрләрдә бејналхалг семинар-мушавирәләрдә иштирак етмишләр. Бүтүн булар АКИИА-нын, о чумләдән Азәрбајчан китабхана ишчиләринин бејналхалг аләмлә алагаләрин јарадылмасы вә кенишләnmәси ишинә мүсбәт тә'сир кәстәрмишдир.

Бу просесин давамы олараг АКИИА-нын мүстәгил бир гејри-дөвләт тәшкилаты кими дунјанын 150-дән чох дөвләтинин үзвү олдуғу Китабханачылыг Ассосиасијаларынын вә Идарәләринин Бејналхалг Федерасијасынын (ИФЛА) үзвүлә гәбул едилмәсини һесаб етмәк олар. АКИИА-нын идарә геј'әтинин үзвү вә висте-президенти Мужкан ханым Нәзәрова АЧИ-нин е'лан етдији китабханачылыг програмы үзрә ләјиһәни ишләмиш вә Вона ајрылмиш грант әсасында ИФЛА-нын үзвүлә гәбул олунмаг үчүн (3 иллик үзвүк һагы) лазым олан вәсаит әлдә едилмишдир. 2000-чи ил августун 13-19 да Израилин пајтахты Јерусәлимдә дунјанын 140-дан чох өлкәсинин тәмсил олундуғу ИФЛА-нын 66-чы Баш конфрансында АКИИА бу тәшкилатын үзвүлә гәбул едилмишдир. Илк дөфә олараг бу конфрансында АКИИА-нын үч нәфәрлән ибарәт геј'әти (Л.Һачыбәјова - АЧИ-нин А Университети Академик Китабханасынын директору С.Кондрәев - АБШ сәфирлијинин Бақы шәһәриндә Азәрбајчан китабханачылары үчүн тәшкил етдији тренинг мәркәзинин әмәкдашы) салаһијәтли, һүтуги сәсә малик олан үзвү кими бу мө'тәбәр бирлијин ишиндә иштирак етмәклә Азәрбајчан китабхана ичтимаијәтини кениш бејналхалг аләмә таньшылдыр.

АКИИА-нын нүмајәндәләри тәкчә ИФЛА-нын пленир ичласлағында дејил, даими фәалијәт 35 бәлмәсиндән дөрдүндә (Информасија технолокијасы; Тәһсил вә тәдрис; Менәжмент вә маркетинг; Мүтаһиә) фәал иштирак етмишләр.

Мә'лум олдуғу кими, дунјанын ән ири пешәкар бирлији олан ИФЛА гејри-һөкүмәт тәшкилаты олараг јарандыгы вахтдан (1927-чи ил) бутун нөв китабхана-информасија хидмәти сәвијәсинин јүксәдилмәсинә кәмәклик етмәкләдир. Бу мәгсәдлә о, кениш мијаслы иш апарыр, һәр ил бир өлкәнин пајтахтында өзүнүн Баш конфрансына кечирир, хүсуси журналыны (илдә 6 нөмрә) дәрч едир, ики илдә бир дөфә ИФЛА-нын гә'лумат-китабхана аришкәкаты ИФЛА Шурасынын һесабатыны дәрч едир вә с.

ИФЛА 8 шө'бәдән, II дәјирми масадан вә 35 бәлмәдән ибарәтдир. Бүтүн тип вә нөв китабханалар, китабханачылыг фәалијәти илә мөшгүл оланлар өз марагларына ујгун кәлән бу бәлмәләрдә иштирак едә биләләр.

ИФЛА-нын "Әмәкдашылыг наминә информасија: кәләчәк глобал китабханаларын јарадылмасы" девизи алтында XXI әсрин астанасында кечирилән 66-чы Баш конфрансындан зәнкин тәәсүратла гајыдан АКИИА-нын нүмајәндәләри 2000-чи ил октјабр ајынын икинчи јарысында Бақы Дөвләт Университетинин кичик акс залында АКИИА-нын идарә геј'әти вә республиканын ири дөвләт вә мәркәзи китабханатарон-

да дө'вөт олунмуш нүмајәндәләри гаршысында һесабагла чыхыш ет-
мишләр.

АКИИА-нын президенти досент Х.Исмајылов јығынчагда кириш сө-
зү илә чыхыш едәрәк илк нөвбәдә Азәрбајчан китабхана ичтимаијјети-
нин нүмајәндәләрини АКИИА-нын рәсми шәкилдә дунјанын мө'тәбәр
пешәкар бирлијинә - ИФЛА-ја үзв гәбул олунмасы мүнәсибәти илә тәб-
рих етмиш вә бунун Азәрбајчан китабхана ишпинин демократик әсаслар-
ла инкишафына вә әһалијә китабхана хидмәти системинин тәмкилләш-
диритмәсинә мүсбәт тә'сир едәчәјинә әмин олдуғуну билдирмишдир.

ИФЛА-нын Баш конфрансындан гајытмыш Ш.Худијева вә С.Кон-
драјев өз чыхышларында көрдүкләри ишләр, кечирдикләри көрүшләр
ајра-ајры өлкәләрин нүмајәндәләри илә јаратдылары икитәрәfli вә
чохтәрәfli гаршыгыплы алағәләр һагъында тәдбир иштиракчыларына
әтрафлы мә'лумат вердиләр. Сонра тәдбир иштиракчыларынын суалла-
ры чавабландырылды. Конфрансдан кәтирилмиш әјани материалларла
таньш олан тәдбир иштиракчылары конфранс нүмајәндәләринә өз мин-
нәтдарлыларыны билдирдиләр.

Зохран БАХШАЛИЕВ

Ассоциация развития библиотечного дела Азербайджана - член международной организации ИФЛА

РЕЗЮМЕ

В статье отмечается роль национальных библиотечных объединений в формировании и развитии международных связей в сфере библиотечного дела и дается информация о работах, проводимых в этом направлении в республике.

В 1999 году Азербайджанская библиотечная общественность создала сразу 2 своих общественных объединения - Общество Азербайджанских библиотекарей (ОАБ) и "Ассоциацию развития библиотечного дела Азербайджана" (АРБА). Инициаторами создания обоих объединений были ученые библиотечного факультета БГУ.

Первым президентом ОАБ был избран заведующий кафедрой библиотековедения, профессор А.А.Халафов, президентом АРБА - декан библиотечного факультета, доцент Х.И.Исмаилов.

Как правило, представители АРБА, участвовавшие на международных конференциях и семинарах, выступают с докладами перед членами управления ассоциации и библиотечной общественностью.